

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Το μέλλον του Ταμείου Αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης»

COM (2011) 613 final

(2012/C 181/10)

Εισηγητής: ο κ. VAN IERSEL

Στις 6 Οκτωβρίου 2011, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της ΕΕ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Το μέλλον του Ταμείου Αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης

COM (2011) 613 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 7 Μαρτίου 2012.

Κατά την 479η σύνοδο ολομέλειας, της 28ης και 29ης Μαρτίου 2012 (συνεδρίαση της 28ης Μαρτίου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 139 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 9 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα

1.1 Η ΕΟΚΕ συμμαρτίζει την άποψη ότι η τρέχουσα κρίση εξαναγκάζει τα κράτη μέλη και την ΕΕ να επιδεικνύουν ιδιαίτερη προσοχή στον περιορισμό των υπερβολικών δαπανών. Δεδομένων των ανωτέρω, κατανοεί πλήρως την απροθυμία του Συμβουλίου να προσθέσει νέες δυνατότητες στο πλαίσιο του Ταμείου Αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΤΑΕΕ).

1.2 Ωστόσο, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να εστιάσει στις νέες διατάξεις της ΣΛΑΕΕ, ιδίως στα άρθρα 4, 174 και 222, τα οποία υπογραμμίζουν ότι η Ένωση και τα κράτη μέλη μοιράζονται την ευθύνη για την αντιμετώπιση κρίσιμων καταστάσεων, όπως φυσικές καταστροφές και τρομοκρατικές ενέργειες, στην Ένωση. Αυτές οι διατάξεις αποδεικνύουν ότι σε πολύ ειδικές περιπτώσεις η ΕΕ δεν είναι μόνο κοινότητα κοινωνικοοικονομικών συμφερόντων, αλλά και οντότητα με κοινό πεπρωμένο. Αυτό αποτέλεσε εξάλλου και το σημαντικότερο κίνητρο για τη δημιουργία του ΤΑΕΕ το 2002, όταν πολλά κράτη μέλη επλήγησαν από εκτεταμένες πλημμύρες ποταμών.

1.3 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ακράδαντα ότι η ολοκληρωμένη εξέταση των τομέων συνοχής μαρτυρά την ύπαρξη ενός κοινού πεπρωμένου το οποίο συμμαρτίζονται όλοι οι πολίτες της Ένωσης και για το οποίο είναι συνυπεύθυνοι. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη το αποτέλεσμα των μακρών διαβουλεύσεων στο Συμβούλιο, η ΕΟΚΕ σημειώνει με δυσαρέσκεια ότι επί του παρόντος η άποψη της δεν βρίσκει μεγάλη απήχηση. Το γεγονός ότι σε αυτές τις συζητήσεις, το Συμβούλιο δίνει μεγάλη έμφαση στην «επικουρικότητα», αντικατοπτρίζει αυτή τη διάθεση.

1.4 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με όλες τις πρακτικές αναπροσαρμογές τις οποίες προτείνει η Επιτροπή στον κανονισμό για το ΤΑΕΕ, προκειμένου αυτό να λειτουργήσει με πιο επαγγελματικό τρόπο, στο πλαίσιο μιας λιγότερο χρονοβόρας διαδικασίας και με λιγότερη γραφειοκρατία.

1.5 Η ΕΟΚΕ τονίζει ιδίως ότι επιθυμεί να βελτιώσει την προβολή της δέσμευσης που αναλαμβάνει η Ένωση όταν παρέχει οικονομική υποστήριξη μετά από μια καταστροφή. Προς το παρόν, οι διαδικασίες είναι μόνο διοικητικές. Πολλές φορές, οι πληρωμές της ΕΕ γίνονται μήνες μετά την καταστροφή, κάτι που υπογραμμίζει την τεχνική και πολλές φορές απρόσωπη φύση της διαδικασίας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ότι επί του παρόντος, δεν προβάλλεται ικανοποιητικά η έκφραση της κοινής συμπάθειας, πράγμα στο οποίο η ΕΟΚΕ επιθυμεί να δώσει μεγαλύτερη έμφαση.

1.6 Η ΕΟΚΕ προτείνει να εξεταστεί το ενδεχόμενο να συμπεριληφθεί άμεσα η χρηματοδότηση του ΤΑΕΕ στον προϋπολογισμό της ΕΕ, ως πρακτικός τρόπος για την ταχύτερη καταβολή των πληρωμών και τη διασφάλιση υψηλότερου βαθμού προβολής των δραστηριοτήτων της.

2. Εισαγωγή

2.1 Το Ταμείο Αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης ιδρύθηκε το 2002 προκειμένου να εξοπλιστεί η ΕΕ με ένα μέσο το οποίο θα της επιτρέψει να αντιδρά με αποτελεσματικό τρόπο στις μεγάλες φυσικές καταστροφές. Εκείνη την εποχή, η ΕΟΚΕ συμφώνησε απόλυτα με τη δημιουργία του Ταμείου⁽¹⁾.

2.2 Στον κανονισμό ΤΑΕΕ του 2002 συμπεριλήφθηκε η μελλοντική επανεξέτασή του, η οποία έπρεπε να γίνει μέχρι το τέλος του 2006. Για αυτόν το σκοπό, η Επιτροπή προέβη στην πρώτη επανεξέταση του ΤΑΕΕ το 2005. Στο πέρας αυτής της επανεξέτασης το

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για την ίδρυση του Ταμείου Αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης» ΕΕ C 61/30 της 14ης Μαρτίου 2003, σελ. 187.

2005 ⁽²⁾ η ΕΟΚΕ σχολίασε την πρόταση της Επιτροπής. Διατύπωσε αρκετές προτάσεις, οι οποίες αφορούσαν κυρίως τη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής του Ταμείου στις λειψυδρίες, τη μείωση του κατωφλίου παρέμβασης και την ανάγκη να δοθεί μεγαλύτερη διακριτική εξουσία στην Επιτροπή.

2.3 Τελικά, παρά το γεγονός ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είχε επικροτήσει τις προτάσεις της Επιτροπής, το Συμβούλιο τις απέρριψε. Οι εν λόγω προτάσεις - για παράδειγμα η διεύρυνση του πεδίου του Ταμείου πέραν των φυσικών καταστροφών, η μεγαλύτερη εστίαση και διαφάνεια στα κριτήρια εφαρμογής και η προσαρμογή των γραφειοκρατικών και χρονοβόρων διαδικασιών οι οποίες έπλητταν την έγκαιρη ανταπόκριση και περιορίζαν την προβολή - είχαν βασιστεί στην εμπειρία που αποκομίστηκε από την εφαρμογή του κανονισμού.

2.4 Το 2011, η Επιτροπή αποφάσισε να παρουσιάσει ανακοίνωση σχετικά με το μέλλον του Ταμείου Αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με σκοπό να δρομολογήσει ξανά τη συζήτηση για το Ταμείο. Αυτή η ανακοίνωση σχολιάζεται στην παρούσα γνωμοδότηση.

2.5 Όσον αφορά τις χρονοβόρες και γραφειοκρατικές διαδικασίες του ΤΑΕΕ, πρέπει να αναφερθεί ότι η Επιτροπή δεν δρα με δική της πρωτοβουλία, αλλά μόνο μετά από επίσημο αίτημα των κρατών μελών, μια διαδικασία η οποία χρειάζεται χρόνο. Την κάθε αίτηση ακολουθούν εκτεταμένες διαδικασίες της Επιτροπής, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την έγκριση ενός προϋπολογισμού, καθώς και η τελική τροφοδότηση του κράτους μέλους, με την οποία το εν λόγω κράτος τεκμηριώνει το αίτημα που προβάλλει για οικονομική στήριξη.

2.6 Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι αυτό «έχει ως σωρευτικό αποτέλεσμα οι επιδοτήσεις, σε πολλές περιπτώσεις, να καταβάλλονται 9 έως 12 μήνες, και μερικές φορές περισσότερο, μετά την καταστροφή» ⁽³⁾.

2.7 Ο σκεπτικισμός και η αντίσταση που προβλήθηκε υπαγορεύθηκαν από τον φόβο των δημοσιονομικών επιπτώσεων. Η «επικουρικότητα» παραμένει βασική αρχή σε περίπτωση «καταστροφής». Η αντίθεση της μεγάλης πλειοψηφίας κρατών μελών σε σημαντικές τροποποιήσεις στη νομική βάση και τη λειτουργία του ΤΑΕΕ επιβεβαιώθηκε και πάλι το 2010.

2.8 Η Επιτροπή αξίζει επαινούς για τις προσπάθειες που κατέβαλε προκειμένου να διευρύνει το πεδίο εφαρμογής του ΤΑΕΕ, καθώς η αξιολόγηση αποδεικνύει ότι όποτε χρησιμοποιήθηκε, το Ταμείο σημείωσε μεγάλη επιτυχία. Από την άλλη, οι αιτήσεις που απορρίφθηκαν προκάλεσαν απογοήτευση και ως εκ τούτου είναι επίζημιες για την εικόνα της ΕΕ.

2.9 Με δεδομένη την κατάσταση στην οποία βρίσκεται η πολιτική συζήτηση, δεν φαίνεται πιθανό να υπάρξουν περιθώρια ούτε για όσους προσπαθήσουν να διευρύνουν την υποστήριξη του ΤΑΕΕ σε νέες κατηγορίες «καταστροφών», ούτε και για εκείνους που επιθυμούν να αναθεωρηθούν τα κατώφλια ή να γίνουν πιο «ήπια» τα κριτήρια για τις περιφερειακές καταστροφές.

3. Παρατηρήσεις της ΕΟΚΕ επί των προτάσεων της Επιτροπής

3.1 Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη ότι υπό τις παρούσες συνθήκες κάθε αλλαγή στο ΤΑΕΕ πρέπει να περιοριστεί σε διευκρινίσεις και στη βελτίωση της λειτουργικότητας του κανονισμού του 2002. Οι διευκρινίσεις που αφορούν τη λειτουργία του Ταμείου θα πρέπει σίγουρα να προσπαθήσουν να βελτιώσουν την προβολή του.

3.2 Ένας πιο συγκεκριμένος ορισμός, σύμφωνα με τον οποίο η υποστήριξη του Ταμείου παρέχεται μόνο σε περίπτωση φυσικής καταστροφής μπορεί να βοηθήσει, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, στην αποτροπή ανεπιθύμητων νομικών δυσχερειών. Η εν λόγω άποψη συνάδει επίσης με την κριτική πολλών κρατών μελών και θα περιορίσει τις περιπτώσεις απογοήτευσης των κρατών μελών.

3.3 Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη ότι ο περιορισμός των φυσικών καταστροφών που καλύπτονται από τον κανονισμό δεν εξαιρεί τυχόν «αλυσιδωτές επιπτώσεις» τέτοιων καταστροφών (π.χ., στις βιομηχανικές εγκαταστάσεις ή τον εξοπλισμό νοσοκομείων). Αν και γενικά, τέτοιες περιπτώσεις δεν αφορούν μόνο τις δημόσιες υπηρεσίες αλλά και ιδιωτικές δραστηριότητες, υπάρχει ισχυρό επιχείρημα αυτές να συμπεριληφθούν όταν είναι μέρος ενός περιφερειακού κοινωνικού πλαισίου - για παράδειγμα από την άποψη της απασχόλησης.

3.4 Η εμπειρία δείχνει ότι υπάρχουν σημαντικά προβλήματα ερμηνείας ορισμένων διατάξεων που αφορούν τις επιπτώσεις μιας «έκτακτης περιφερειακής καταστροφής». Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση της Επιτροπής να θέσει απλά και αντικειμενικά κριτήρια για τον ορισμό των περιφερειακών καταστροφών, όπως αυτά για τον ορισμό της «μείζονος καταστροφής». Όπως δείχνει η προσομοίωση που πραγματοποίησε η Επιτροπή, το τελικό αποτέλεσμα θα είναι λίγο πολύ παρόμοιο με το αποτέλεσμα του παρόντος ορισμού. Ωστόσο, ορισμένες αιτήσεις δεν θα είχαν υποβληθεί, αφού δεν θα ήταν επιλέξιμες για υποστήριξη από το ΤΑΕΕ.

3.5 Η Επιτροπή σωστά επικρίνει τις χρονικές καθυστερήσεις για τις επιδοτήσεις. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί απολύτως (βλ. επίσης σημείο 2.6). Είναι δε της άποψης ότι πρέπει να καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια για να επιταχυνθούν οι διαδικασίες και, επομένως, να βελτιωθεί η ικανότητα αντίδρασης και η προβολή του ΤΑΕΕ.

3.6 Από αυτή την άποψη, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση της Επιτροπής να εισάγει στον κανονισμό τη δυνατότητα καταβολής προκαταβολών, οι οποίες θα πρέπει να επιστρέφονται όταν η αίτηση δεν γίνεται δεκτή σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες.

3.7 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί απολύτως με την Επιτροπή ότι οι διαδικασίες μπορούν και θα πρέπει να συντομευθούν και να απλοποιηθούν όποτε είναι δυνατόν. Υπάρχει η δυνατότητα συγχώνευσης των αποφάσεων στην Επιτροπή (το τρέχον σύστημα προβλέπει τέσσερις) και στα κράτη μέλη (το τρέχον σύστημα προβλέπει δύο). Όπως σωστά υποστηρίζει η Επιτροπή, μπορεί να εξοικονομηθεί σημαντικός χρόνος με σχετικά απλές διαδικαστικές προσαρμογές.

⁽²⁾ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για την ίδρυση του Ταμείου Αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης» ΕΕ C 28/14 της 3ς Φεβρουαρίου 2006, σελ. 69.

⁽³⁾ COM(2011) 613 τελικό, σημείο 2.3.

3.8 Ιδιαίτερα διαφωτιστική και σκόπιμη θεωρείται η πρόταση της Επιτροπής να ενισχύσει και να εξειδικεύσει τη διάταξη του κανονισμού σύμφωνα με την οποία θα ζητείται από το δικαιούχο κράτος μέλος αφενός να αναφέρει λεπτομερώς τον τρόπο με τον οποίο προτίθεται να προλάβει περαιτέρω καταστροφές στο μέλλον, εφαρμόζοντας τη σχετική νομοθεσία της ΕΕ για την αξιολόγηση, τη διαχείριση και την πρόληψη των καταστροφών μέσω των διδαγμάτων που αντλήθηκαν, και αφετέρου να δεσμεύεται ότι θα λάβει μέτρα για να εξασφαλίσει την προστασία από την κλιματική αλλαγή και τις καταστροφές.

3.9 Η Επιτροπή αναφέρεται σαφώς στο άρθρο 222 ΣΛΕΕ, δηλαδή στη διάταξη σύμφωνα με την οποία η Ένωση και τα κράτη μέλη της ενεργούν από κοινού, με πνεύμα αλληλεγγύης, εάν ένα κράτος μέλος δεχθεί τρομοκρατική επίθεση ή πληγεί από

φυσική ή ανθρωπογενή καταστροφή. Πρέπει να προστεθεί ότι η ΣΛΕΕ εισάγει για πρώτη φορά στο άρθρο 4 και στο άρθρο 174 ότι οι συντρέχουσες αρμοδιότητες αφορούν μεταξύ άλλων την «εδαφική συνοχή». Η εδαφική συνοχή πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω από την Ένωση σε περιοχές που υποφέρουν από μόνιμα φυσικά μειονεκτήματα.

3.10 Οι εν λόγω διατάξεις δεν αντικατοπτρίζουν μόνο κοινές αρμοδιότητες όλων των παραγόντων της Ένωσης, αλλά υπογραμμίζουν το κοινό πεπρωμένο της Ένωσης. Δεδομένων των αντιδράσεων του Συμβουλίου στις διαδοχικές προτάσεις της Επιτροπής και τα σχόλια άλλων μερών που έλαβαν μέρος στη διαβούλευση, προκύπτει σαφώς ότι τα κράτη μέλη δεν είναι πρόθυμα να ενεργήσουν σε αυτό το πνεύμα. Αυτό εξηγεί και την ολοένα και μεγαλύτερη έμφαση που δίνεται στην «επικουρικότητα».

Βρυξέλλες, 28 Μαρτίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON
